

Stortingets finanskomite
Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref
2025/859

Vår ref
25/1978-

Dato
8. april 2025

Svar på representantforslag 116 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne opp for at Statens pensjonsfond utland kan investere i våpenprodusenter som produserer komponenter til kjernevåpen

Jeg viser til brev fra finanskomiteen 18. mars 2025 med oversendelse av Dokument 8:116 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Roy Steffensen og Hans Andreas Limi om å åpne for at Statens pensjonsfond utland (SPU) skal kunne investere i selskaper som produserer komponenter til kjernevåpen.

Målet for forvaltningen av SPU er høyest mulig avkastning etter kostnader innenfor rammen av akseptabel risiko. Fondet skal forvaltes ansvarlig. Det er bred enighet om at fondet ikke er et politisk virkemiddel.

SPUs aksjeinvesteringer skjer hovedsakelig i annenhåndsmarkedet. Det betyr at fondet kjøper allerede utstedte aksjer fra eiere som er villige til å selge. Ved kjøp i annenhåndsmarkedet tilføres det ikke ny kapital til selskaper. Om SPU investeres i våpenselskaper eller ikke, har derfor marginal betydning for finansieringen av forsvarsindustrien.

Finansdepartementet etablerte retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU (etiske retningslinjer) i 2004. Retningslinjene bygger på Graverutvalgets utredning (NOU 2003: 22 *Forvaltning for fremtiden*), og ble sist gjennomgått i 2020 ved Etiklutvalgets utredning (NOU 2020: 7 *Verdier og ansvar*). Formålet med retningslinjene er å unngå at fondet er investert i selskaper som forårsaker eller medvirker til alvorlige krenkelser av grunnleggende etiske normer. Samtidig er ikke fondet egnet til å ivareta alle etiske

forpliktelser Norge har. Retningslinjene har bred støtte i Stortinget.

Retningslinjenes produktbaserte våpenkriterium utelukker ikke våpenprodusenter på generelt grunnlag. Det fastslår at fondet ikke skal være investert i *«selskaper som selv eller gjennom enheter de kontrollerer utvikler eller produserer våpen eller sentrale komponenter til våpen som ved normal anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper, herunder biologiske våpen, kjemiske våpen, kjernevåpen, ikke-detektbare fragmenter, brannvåpen, blindende laservåpen, antipersonellminer og klaseammunisjon»*.

Etikkutvalget foreslo i 2020 at listen over våpen som omfattes av våpenkriteriet utvides til å inkludere dødelige autonome våpen. Forslaget ble ikke fulgt opp, fordi det ikke foreligger noen omforent definisjon og avgrensning av autonome våpen. I innstillingen til meldingen *Statens pensjonsfond 2021* (Innst. 556 S (2020–2021)) skrev finanskomiteens flertall at det forventer at et produktkriterium for dødelige autonome våpen vil bli innført når en tilstrekkelig presis definisjon foreligger. Norske myndigheter deltar i det internasjonale arbeidet om mulig regulering av dødelige autonome våpen i regi av konvensjonen om visse konvensjonelle våpen (CCW). Dette arbeidet er ikke ferdigstilt, men fortsetter i regi av CCW og FN. Finansdepartementet vil komme tilbake til Stortinget når det relevante arbeidet er nærmere avklart.

De etiske retningslinjene inneholder også et atferdskriterium som *kan* berøre våpenprodusenter: *«Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene.»*

De ulike kriteriene i retningslinjene ivaretar ulike etiske hensyn, men anvendelsen av dem vil likevel kunne berøre de samme selskapene. Grenseflater mellom kriteriene bør derfor være godt forstått før det eventuelt gjøres endringer. For eksempel kan bruken av det produktbaserte våpenkriteriet og det atferdsbaserte våpensalgskriteriet gripe inn i hverandre. Etikkrådet har blant annet i brev til Finansdepartementet 30. august 2024 vist til at få selskaper har vært aktuelle å utrede i forbindelse med krigen i Gaza, fordi selskaper med våpenproduksjon i land som ikke er tilsluttet våpenhandelsavtalen (Arms Trade Treaty) i stor grad er utelukket på bakgrunn av kjernevåpenproduksjon.

Jeg legger vekt på at det etiske rammeverket for fondet skal ha bred oppslutning og legitimitet. Retningslinjene er søkt utformet med utgangspunkt i stabile normative hovedlinjer i det norske samfunnet og internasjonale avtaler og initiativer som Norge har sluttet seg til. Dette er forhold som i all hovedsak vil ligge fast selv om nasjonale og internasjonale politiske forhold endrer seg. Rammeverket bør bygge på en prinsipiell tilnærming, som jeg mener best oppnås gjennom helhetlige gjennomganger og grundige utredninger der kriteriene vurderes samlet. Jeg vil advare mot å skape forventninger om hyppige endringer av enkeltkriterier. En bred gjennomgang av retningslinjene ble sist gjort i 2020 og lagt frem for Stortinget av

Solbergregjeringen i 2021. Jeg mener det er for tidlig å sette i gang en ny, bred gjennomgang nå.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jens Stoltenberg', with a stylized flourish at the end.

Jens Stoltenberg